

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

วัยเด็กเป็นวัยที่ควรได้รับอาหารใจและอาหารสมองให้เพียงพอเช่นเดียวกับอาหารกาย เพื่อเด็กจะได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่แข็งแรงพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ อาหารใจที่เด็กต้องการมากเป็นเบื้องต้นก็คือ ความรักและความเอาใจใส่ วรรณกรรมหรือหนังสืออ่านที่ดีเป็นอาหารสมองอย่างหนึ่งที่เด็กต้องการ เพื่อเขาจะได้อ่านและศึกษาความเป็นไปเกี่ยวกับโลกและชีวิตด้วยตัวของเขาเอง วรรณกรรมสำหรับเด็กจึงเป็นสิ่งจำเป็นมาก ทั้งนี้เพราะวรรณกรรมมีบทบาทต่อการพัฒนาเด็กให้เจริญงอกงามทั้งด้านจิตใจสติปัญญา ความรู้ และความถึก ท้าหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ปูทางคุณธรรม ให้ความบันเทิง ช่วยหล่อหลอมจิตใจของเด็กและเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีของชาติ ระยะวัยเด็กเป็นระยะเริ่มเรียนและวางรากฐานทางจริยธรรมและคุณธรรมต่างๆ จำเป็นต้องให้เด็กได้รับตัวอย่างที่ดี วรรณกรรมหรือหนังสืออ่านที่ดีเป็นสื่อในการให้ประสบการณ์ที่ดีแก่เด็ก (ปราณี เชียงทอง 2526: 5; วิริยะ สิริสิงห 2524: 81-82; ชาราน์ ไวส์ 2523: 2; สุพัตรา ชุ่มเกตุ 2522: 4)

วรรณกรรมที่ดีสำหรับเด็กควรมีลักษณะดังนี้ คือ ควรตรงกับความสนใจของเด็ก เนื้อเรื่องเหมาะสมกับความสนใจและความต้องการของเด็กซึ่งมีอยู่ตามธรรมชาติ กล่าวคือเรื่องไม่ซับซ้อน มีแนวของเรื่องเด่นชัด เด็กสามารถเข้าใจได้โดยง่าย เรื่องกระชับไม่เยิ่นเย้อ ตัวละครอยู่ในวัยใกล้เคียงกับเด็ก เนื้อเรื่องไม่ยาวนัก และเป็นเรื่องที่เด็กพอมีประสบการณ์ที่สามารถเข้าใจได้ ส่วนสำนวนภาษา เป็นภาษาง่ายๆ ตรงไปตรงมา เด็กสามารถทำความเข้าใจได้ ถ้าบรรยายมีเท่าที่จำเป็นจริงๆ ส่วนใหญ่เด็กจะพอใจติดตามเรื่องจากภาพประกอบมากกว่าจะอ่านคำบรรยาย สำหรับภาพประกอบนับเป็นหัวใจสำคัญของหนังสือสำหรับเด็ก เด็กชอบความสนุกสนานเพลิดเพลิน ชอบอ่านด้วยภาพมากกว่าตัวหนังสือ ภาพประกอบจึงต้องเป็นภาพที่มีความ

รู้สึก มีชีวิต มีความเคลื่อนไหว สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง และอธิบายเรื่องได้ และ รูปเล่ม มีรูปลักษณะภายนอกเป็นที่น่าพอใจ ขนาดรูปเล่มกระทัดรัดเหมาะมือเด็ก ทนทานต่อการจับต้อง กระดาษมีคุณภาพดี ใช้ตัวหนังสือขนาดใหญ่พอเหมาะกับวัยของเด็ก การพิมพ์ชัดเจน ข้อความในแต่ละบรรทัดไม่ยาวเกินไป การเย็บเล่มต้องแข็งแรงเป็นพิเศษ และควรเป็นปกแข็งหรือกึ่งแข็ง (ปราณี เชียงทอง 2526: 7-8)

การประกวดหนังสือสำหรับเด็กเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่ส่งเสริมให้มีการผลิตหนังสือที่ดีๆสำหรับเด็กออกมาสู่ท้องตลาด เป็นการให้กำลังใจแก่ผู้เขียนและผู้จัดพิมพ์ ในต่างประเทศการประกวดหนังสือสำหรับเด็กได้มีมานานแล้ว และเป็นกิจกรรมที่กระทำกันอย่างจริงจัง หนังสือสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัลจะขายดีเป็นพิเศษ จึงทำให้ทั้งผู้เขียน-เรื่องและสำนักพิมพ์มีกำลังใจที่จะผลิตหนังสือที่ดีได้มาตรฐานออกมาสู่ประชาชน (สุพิศรา ชุมเกตุ 2522: 34)

สำหรับประเทศไทยได้เริ่มจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติขึ้นเป็นครั้งแรกตามประกาศเชิญชวนขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ในปี พ.ศ. 2515 มีคณะกรรมการพัฒนาหนังสือ ของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการ-ศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ กระทรวงศึกษาธิการเป็น ผู้ดำเนินงาน ค้ำจุนความร่วมมือของสมาคม หน่วยงาน และผู้เกี่ยวข้องกับกิจการหนังสือ มีการจัดกิจกรรมต่างๆพร้อมทั้งจัดให้มีการประกวดหนังสือดีเด่นประจำปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการผลิตหนังสือดีและส่งเสริมการอ่านหนังสือ งานนี้ได้มีต่อมาเป็นประจำทุกปีจนถึงปัจจุบัน

หนังสือที่ส่งเข้าประกวดจำแนกออกเป็นหนังสือสำหรับเด็ก หนังสือสารคดี หนังสือนวนิยายและกวีนิพนธ์ และหนังสือประเภทสวยงาม สำหรับหนังสือ-สำหรับเด็กแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ หนังสือสำหรับเด็กเริ่มหัดอ่าน(อายุ 3-5 ปี) หนังสือสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษา(อายุ 6-11 ปี) หนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น(อายุ 12-14 ปี) และหนังสือการ์ตูนสำหรับเด็ก ส่วนรางวัลที่กำหนดไว้มี 2 รางวัล คือ รางวัลดีเด่นและรางวัลชมเชย (กระทรวงศึกษาธิการ, คณะกรรมการจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ 2528: 5, 37-40)

นอกจากนี้ยังมีผู้ที่มิชอบกับหนังสือสำหรับเด็กในปัจจุบัน ได้แก่ สำนักพิมพ์และแหล่งผลิตต่างๆ ผู้แต่ง ผู้แปล ผู้วาดภาพประกอบ ผู้จัดการประกวด

หนังสือสำหรับเด็ก รวมทั้งผู้ปกครอง ครู และบรรณารักษ์ต่างพากันให้ความสนใจในกิจการหนังสือสำหรับเด็ก โดยพยายามส่งเสริม ปรับปรุง และกระตุ้นให้มีการผลิตหนังสือสำหรับเด็กที่มีคุณภาพดี ราคาถูก เพื่อให้เด็กๆ ได้มีโอกาสซื้อและอ่านหนังสือเหล่านั้น ได้มีสถานการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย สมาคม และองค์การต่างๆ เปิดสอนวิชาเกี่ยวกับวรรณกรรมสำหรับเด็ก สนับสนุนให้ผลิตทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับหนังสือสำหรับเด็กในประเทศไทย มีการจัดสัมมนาการจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก และจัดพิมพ์หนังสือสำหรับเด็กเนื่องในโอกาสต่างๆ ด้วย (วารสาร ธีรสุเมทร 2527: 63)

ในปีพ.ศ. 2524 ธนาคารกสิกรไทยได้จัดให้มีการประกวดหนังสือการ์ตูนสำหรับเด็ก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เด็กไทยได้พัฒนาจริยธรรมโดยใช้การ์ตูนเป็นสื่อในการจูงใจ ใ้บังเกิดความเพลิดเพลินรวมทั้งโน้มน้าวให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรมและมีความประพฤติดีงาม รางวัลที่กำหนดไว้มี 3 รางวัล คือ รางวัลชนะเลิศ รางวัลรองชนะเลิศ และ รางวัลชมเชย. (ธนาคารกสิกรไทย 2524: 1-2)

และต่อมาในปีพ.ศ. 2526 สมาคมพัฒนาการอ่านของเด็ก(สพอ)ด้วยการสนับสนุนจากธนาคารกสิกรไทย ได้จัดประกวดต้นฉบับหนังสือภาพสำหรับเด็ก มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาจริยธรรมของเด็กไทย สนับสนุนให้มีหนังสือสำหรับเด็กที่มีคุณค่า และสนับสนุนนักเขียน นักวาดภาพให้มีโอกาสแสดงผลงาน (ธนาคารกสิกรไทย 2526: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

แม้ว่าผู้ที่มีบทบาทอันเกี่ยวข้องกับหนังสือสำหรับเด็กในปัจจุบัน ได้พยายามที่จะส่งเสริมให้มีการผลิตหนังสือที่ดีสำหรับเด็กออกมาสู่ท้องตลาด โดยการจัดให้มีกิจกรรมหลายอย่างรวมทั้งการจัดให้มีการประกวดหนังสือสำหรับเด็กก็ตาม ผู้วิจัยมีความเห็นว่าผู้ที่มีบทบาทเหล่านี้ควรจะได้คำนึงถึงทัศนคติหรือความคิดเห็นของเด็ก (โดยเฉพาะเด็กในต่างจังหวัด) ที่มีต่อหนังสือสำหรับเด็กฉบับขณะการประกวดเหล่านั้น เพื่อจะไขทราบบว่าลักษณะของหนังสือดังกล่าวแล้วนั้นมีลักษณะตรงกับความต้องการและความสนใจในการอ่านของเด็กมากเพียงใด

ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาค้นคว้าทัศนคติของเด็กวัย 9 ถึง 14 ปี ต่อหนังสือสำหรับเด็กฉบับขณะการประกวดและได้รับรางวัลตั้งแต่ปีพ.ศ. 2524-พ.ศ. 2527 อันได้แก่

หนังสือสำหรับเด็กฉบับคณะกรรมการประกวดและได้รับรางวัลเนื่องในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ และฉบับคณะกรรมการประกวดและได้รับรางวัลของธนาคารกสิกรไทย ซึ่งทั้งสองรางวัลนี้ได้ จัดให้มีการประกวดในช่วงเวลาเดียวกัน(พ.ศ. 2524-พ.ศ. 2527) โดยจะทำการศึกษา ทัศนคติของเด็กที่มีต่อหนังสือเฉพาะในด้านเนื้อหา ภาพประกอบ และการใช้ภาษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาทัศนคติของเด็กวัย 9 ถึง 14 ปี ที่มีต่อหนังสือสำหรับเด็กฉบับคณะกรรมการประกวดและได้รับรางวัลเนื่องในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ และต้นฉบับหนังสือภาพสำหรับเด็กฉบับคณะกรรมการประกวดและได้รับรางวัลของธนาคารกสิกรไทย ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2524 ถึง พ.ศ. 2527 ในด้านเนื้อหา ภาพประกอบ และการใช้ภาษา

สมมติฐาน

ลักษณะเนื้อหา ภาพประกอบ และการใช้ภาษาของหนังสือสำหรับเด็กฉบับคณะกรรมการประกวดและได้รับรางวัลนั้น ตรงกับความต้องการและความสนใจในการอ่านของเด็ก

ขอบเขตของการวิจัย

1. ทำการวิจัยเฉพาะหนังสือสำหรับเด็กฉบับคณะกรรมการประกวดและได้รับรางวัลเนื่องในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติปีพ.ศ. 2524 ถึง พ.ศ. 2527 (หากปีใดไม่มีเรื่องใดได้รับรางวัลดีเด่น ก็จะทำการวิจัยเรื่องที่ได้รับรางวัลชมเชยแทน โดยการจับฉลากชื่อเรื่องที่ได้รับรางวัลชมเชยมาเพียงเรื่องเดียวของแต่ละประเภทในแต่ละปี) จำนวน 16 เรื่อง (19 เล่ม) และหนังสือภาพสำหรับเด็กฉบับคณะกรรมการประกวดและได้รับรางวัลชนะเลิศของธนาคารกสิกรไทยตั้งแต่ปีพ.ศ. 2524 ถึงพ.ศ. 2527 จำนวน 2 เรื่อง รวมจำนวนหนังสือทั้งหมดที่จะทำการวิจัย 18 เรื่อง (21 เล่ม) โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ หนังสือสำหรับกลุ่มเด็กอายุ 9-11 ปี จำนวน 6 เรื่อง และสำหรับกลุ่มเด็กอายุ 12-14 ปี จำนวน 12 เรื่อง (15 เล่ม)

2. กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนทั้งหมด 300 คน จาก

โรงเรียนเทศบาลปากพนัง 1 จำนวน 96 คน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ชั้นละ 32 คน(ห้องละ 4 คน) จากโรงเรียนสตรีปากพนัง 96 คน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ชั้นละ 32 คน(ห้องละ 4 คน) และจากโรงเรียนปากพนัง 108 คน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ชั้นละ 36 คน(ห้องละ 4 คน)

จำนวนนักเรียนทั้งหมดของแต่ละระดับ(ระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 หรือ/และ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนร้อยละ 20 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมดของแต่ละระดับ (สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จะใช้นักเรียนจาก 2 โรงเรียนๆ ละร้อยละ 10 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด เพื่อให้จำนวนนักเรียนหญิงและจำนวนนักเรียนชายในกลุ่มตัวอย่างของแต่ละระดับมีจำนวนเท่ากัน) ซึ่งได้มาโดยการเลือกกลุ่มด้วยวิธีจับฉลากชื่อนักเรียน

เหตุที่ทำการวิจัยโดยใช้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ขึ้นไป เนื่องจากนักเรียนในระดับนี้สามารถตอบแบบสอบถามได้ด้วยตนเอง สำหรับเหตุผลที่เลือกโรงเรียนทั้งสามโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนดังกล่าวมีวัสดุที่จะส่งเสริมการอ่านให้แก่เด็กมากกว่าโรงเรียนอื่นๆ ในจังหวัดนี้ นอกจากนั้นงานวิจัยที่ผู้จัดทำไว้ส่วนใหญ่ใช้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนโรงเรียนในเขตกรุงเทพฯ ฉะนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงใช้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนโรงเรียน(รัฐบาล)ในต่างจังหวัด(คือจังหวัดนครศรีธรรมราช)

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. สืบค้นและรวบรวมรายชื่อหนังสือสำหรับเด็กฉบับคณะกรรมการประกวดและได้รับรางวัลเนื่องในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติตั้งแต่ปีพ.ศ. 2524 ถึง พ.ศ. 2527 จากคู่มือจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ และรายชื่อต้นฉบับหนังสือภาพสำหรับเด็กฉบับคณะกรรมการประกวดและได้รับรางวัลของธนาคารกสิกรไทยตั้งแต่ปีพ.ศ. 2524 ถึง พ.ศ. 2527 โดยแบ่งตามกลุ่มอายุเด็ก คือ หนังสือสำหรับเด็กกลุ่มเด็กอายุ 9 ถึง 11 ปี (ระดับชั้นประถมศึกษา) จำนวน 6 เรื่อง ซึ่งมี 2 ประเภท คือ ประเภทบันเทิงคดี 4 เรื่อง และประเภทคำประพันธ์ 2 เรื่อง และ หนังสือสำหรับเด็กอายุ 12 ถึง 14 ปี(ระดับเด็กก่อนวัยรุ่น) จำนวน 12 เรื่อง(15 เล่ม)

มี 3 ประเภท คือ ประเภทบันเทิงคดี ประเภทสารคดี และประเภทคำประพันธ์ (ซึ่งมีประเภทละ 4 เรื่อง) รวมจำนวนหนังสือสำหรับเด็กที่จะทำการวิจัยทั้งหมด 18 เรื่อง (21 เล่ม)

2. ศึกษาลักษณะที่ดีของหนังสือสำหรับเด็กในค่านิยม ภาวประกอบ และ การใช้ภาษา จากเอกสารและแหล่งข้อมูลต่างๆ นำแนวคิดที่ได้มาสร้างแบบ-สอบถาม

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับหนังสือสำหรับเด็ก ตรวจสอบ ทิศารณา ปรับปรุง แก้ไข ให้ถูกต้องและเหมาะสม และนำข้อเสนอแนะที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข

4. นำหนังสือสำหรับเด็กจำนวน 18 เรื่อง (21 เล่ม) มาให้นักเรียนจำนวน 16-17 คน อ่านและตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่จะเป็นนักเรียนจำนวน 16 คน (ชาย 8 คน และหญิง 8 คน) ยกเว้นเรื่อง เปลือกหอยกับความสุข ธรรมชาติคือครู ลูกป่า เที่ยววัดโพธิ์ และ นิทานภาพพุทธรักษา ให้เด็กนักเรียนชาย 8 คน และหญิง 9 คน อ่าน และเรื่อง ชีวิตโคตะทะเลไทย และ สีกวาสุภาษิต ให้เด็กชาย 9 คน และหญิง 8 คน อ่าน ทั้งนี้ เนื่องจากจำนวนประชากรมีทั้งหมด 300 คน และหนังสือมีจำนวนทั้งสิ้น 18 เรื่อง เด็กอ่านและตอบแบบสอบถามในช่วงเวลา 9.00 น. ถึง 11.00 น. ในวันจันทร์ถึงวันศุกร์ ยกเว้นเรื่องที่มีความยาวเกิน 47 หน้า ได้แก่ เรื่อง ขนานออกกลางทุ่งนา ลูกป่า เพื่อนแท้ เหยี่ยวชากัน และ เที่ยววัดโพธิ์ ซึ่งเด็กจะนำไปอ่านต่อและตอบแบบสอบถามที่บ้าน เด็กนักเรียนแต่ละคนจะอ่านเพียงคนละหนึ่งเรื่อง การกำหนดหนังสือแต่ละเรื่องให้เด็กอ่านนั้นจะใช้วิธีการสุ่ม หนังสือทั้ง 18 เรื่องจะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ตามกลุ่มอายุเด็ก คือ กลุ่มแรกให้เด็กอายุ 9-11 ปี ซึ่งเป็นเด็กนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 96 คน อ่าน 6 เรื่อง (จำแนกเป็นประเภทบันเทิงคดี 4 เรื่อง และ คำประพันธ์ 2 เรื่อง) ส่วนหนังสือกลุ่มที่ 2 ให้เด็กอายุ 12-14 ปี ซึ่งเป็นเด็กนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 204 คน อ่าน 12 เรื่อง แบ่งออกเป็น ประเภทบันเทิงคดี 4 เรื่อง ประเภทสารคดี 4 เรื่อง และ ประเภทคำประพันธ์ 4 เรื่อง

5. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาทั้งหมดมาหาคำร้อยละตามความคิดเห็นของ
เด็กในแต่ละหัวข้อย่อยของแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา การใช้ภาษา และ ภาพประกอบ
หาคำร้อยละรวมเฉพาะแต่ละด้าน และค่าเฉลี่ยทั้งสามด้าน นำค่าเฉลี่ยของแต่ละเรื่องมา
แปลความหมาย แล้วนำเสนอในรูปตาราง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ทำให้ทราบถึงทัศนคติของเด็กวัย 9-14 ปี ต่อหนังสือสำหรับเด็กฉบับคณะกรรมการ
ประกวดและได้รับรางวัลในด้านเนื้อหา การใช้ภาษา และภาพประกอบ

นิยามศัพท์

หนังสือสำหรับเด็กฉบับคณะกรรมการประกวดและได้รับรางวัล หมายถึง หนังสือ
สำหรับเด็กฉบับคณะกรรมการประกวดและได้รับรางวัลเนื่องในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ และ
หนังสือฉบับคณะกรรมการประกวดและได้รับรางวัลของธนาคารกสิกรไทย เฉพาะช่วงปี พ.ศ.
2524 ถึง พ.ศ. 2527

ต้นฉบับหนังสือภาพสำหรับเด็ก หมายถึง ต้นฉบับหนังสือภาพที่ส่งเข้าประกวด
และได้รับรางวัล

ทัศนคติ หมายถึง ความคิดเห็นของเด็กต่อลักษณะเนื้อหา การใช้ภาษา และ
ภาพประกอบของหนังสือสำหรับเด็กฉบับคณะกรรมการประกวดและได้รับรางวัล

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. เกณฑ์การแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูลนี้กำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการ
วิจัยเรื่องนี้เท่านั้น

2. แบบสอบถามที่สร้างขึ้นสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นถือว่าเชื่อถือได้ เพราะ
ได้ผ่านการพิจารณา ตรวจสอบ แก้ไข จากผู้เชี่ยวชาญและท่านผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับหนังสือ
สำหรับเด็ก *

3. เด็กจำนวน 16 คน ของแต่ละระดับชั้น (เด็กชาย 8 คน และเด็กหญิง 8 คน) ถือว่าเป็นตัวแทนของเด็กในแต่ละกลุ่ม คือ กลุ่มเด็กอายุ 5-11 ปี จำนวน 96 คน และ กลุ่มเด็กอายุ 12-14 ปี จำนวน 204 คน

และ ความถี่เห็นของเด็กในแต่ละกลุ่มที่อ่านหนังสือแต่ละเรื่อง ถือว่าเป็นตัวแทนของความถี่เห็นของเด็กในแต่ละระดับ(ระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 และ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) ต่อหนังสือแต่ละเรื่อง

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. เนื่องจากผู้วิจัยไม่สามารถให้เด็กทั้ง 300 คน อ่านหนังสือทุกเรื่องได้ จึงจำเป็นต้องกำหนดกลุ่มเด็กขึ้นมา และให้อ่านกลุ่มละ 1 เรื่อง
2. แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ไม่ได้ทำการทดสอบเบื้องต้น จึงอาจจะทำให้ไม่ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์
3. เกณฑ์การแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่อนข้างต่ำกว่าเกณฑ์โดยทั่วไป

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำแนกออกเป็นวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวกับความสนใจและความต้องการในการอ่านของเด็ก วรรณกรรมและงานวิจัยด้านเนื้อหา และ วรรณกรรมและงานวิจัยด้านภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก

1. วรรณกรรมและงานวิจัยเกี่ยวกับความสนใจและความต้องการในการอ่านของเด็ก

David H. Russell (1961: 377-378) ได้รวบรวมงานวิจัยของบุคคลต่างๆไว้ในหนังสือชื่อ Children Learn to Read ดังนี้

ในปีค.ศ.1925 Lewis M. Terman และ Margaret Lima ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสนใจในการอ่านของเด็กซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับอายุ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ความสนใจในการอ่านจะเปลี่ยนไปตามระดับอายุของเด็ก นั่นคือ เด็กอายุ 9 ปี จะชอบเรื่องที่เป็นความจริง มักจะอ่านเพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็น สนอง

ความต้องการ เด็กอายุ 10 ปี ชอบเรื่องผจญภัย เรื่องเกี่ยวกับดินแดนอื่นๆ การเดินทาง เริ่มสนใจอ่านชีวประวัติบุคคลสำคัญ สำหรับเด็กชายเริ่มสนใจอ่านหนังสือเกี่ยวกับคณิตศาสตร์และการประดิษฐ์คิดค้น นิทานเกี่ยวกับอภินิหารของผู้วิเศษ และตำนาน เด็กอายุ 11 ปี ชอบเรื่องการผจญภัยและเรื่องลึกลับที่มีเค้าโครงเรื่องและตัวละครซ้ำๆ กัน เด็กชายจะสนใจทางด้านวิทยาศาสตร์มากขึ้น ส่วนเรื่องเกี่ยวกับสัตว์และเรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติจะสนใจน้อยลง เด็กอายุ 12 ปี สนใจเรื่องเกี่ยวกับชีวประวัติมากที่สุด รวมทั้งเรื่องเกี่ยวกับบ้านและชีวิตในโรงเรียน เด็กชายสนใจเรื่องการผจญภัยที่มีสาระมากกว่าเดิม และเริ่มสนใจอ่านนวนิยาย เด็กอายุ 13 และ 14 ปี สนใจอ่านหนังสือประเภทที่มีรูปแบบเฉพาะเจาะจงยิ่งขึ้น ชอบอ่านเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานอดิเรก เด็กชายชอบอ่านเรื่องเกี่ยวกับเครื่องดนตรีกลโลกและวิทยาศาสตร์มากขึ้น เด็กหญิงชอบอ่านนวนิยายรักๆใคร่ๆ บางครั้งก็ชอบอ่านเรื่องเกี่ยวกับการผจญภัยเช่นเดียวกับเด็กชาย

George N. Norwell ได้ทำการศึกษาถึงความแตกต่างทางเพศที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประเภทหนังสือที่เลือกอ่าน โดยใช้เรื่องการตอบสนองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาและนักเรียนในระดับ 3-6 ที่มีต่อการคัดเลือกหนังสือให้อ่าน ผลการวิจัยคือ โรงเรียนควรจะได้จัดแยกหนังสือสำหรับเด็กชายและเด็กหญิงออกจากกัน เพราะเพศเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งต่อการเลือกหนังสืออ่านของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา นิทานสอนคติธรรมและเทพนิยายเป็นที่นิยมมากของนักเรียนระดับ 3-5 ตำนาน นิทานพื้นบ้านเป็นที่นิยมมากของนักเรียนระดับ 5 และระดับ 6 ตลอดจนนักเรียนที่อยู่ในระดับสูงกว่านี้ เด็กชายมักชอบอ่านเรื่องเกี่ยวกับการผจญภัย การต่อสู้ทางร่างกาย เรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์ เรื่องเกี่ยวกับสัตว์ ตลกขบขัน เรื่องเกี่ยวกับความกล้าหาญและความรักชาติ ส่วนเด็กหญิงชอบเรื่อง การผจญภัย ชีวิตในบ้านและในโรงเรียน ความลึกลับต่างๆ เรื่องเกี่ยวกับสัตว์-เลี้ยงและความรักที่ซาบซึ้ง

Jean P. Colby ได้ศึกษาเรื่อง "ลักษณะหนังสือสำหรับเด็ก"
โดยชี้ให้เห็นว่า

1. วัยที่เริ่มรู้จักหนังสือเป็นครั้งแรก (First Real Book Age) อยู่ในช่วงอายุ 3-5 ปี ความนึกคิดของเด็กวัยนี้จะแสดงออกให้เห็นโดยการแสดงออกทางอารมณ์เป็นสำคัญ เนื้อหาของหนังสือสำหรับเด็กวัยนี้ต้องง่ายเหมาะกับวัยและเมื่ออ่าน

แล้วจะช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดความมั่นใจ เป็นเรื่องเกี่ยวกับโลกเล็กๆของเด็กเป็นสำคัญ ความสนใจที่สำคัญเป็นเรื่องเกี่ยวกับครอบครัว เรื่องเกี่ยวกับเด็กอื่นๆ เรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติ อากาศ และเรื่องเกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่มโลก อย่างไรก็ตามเนื้อเรื่องต้องสั้นๆ ความยาวของเรื่องประมาณ 48 หน้า ภาพประกอบเหมือนจริง การเขียนเล่มต้องหนาแน่น ใค้คัดส่วน และมีขนาดใหญ

2. วัยที่เริ่มอ่านหนังสือได้ด้วยตนเอง (Beginning to Read to Themselves Age) อยู่ในช่วงอายุ 6-9 ปี เป็นระยะเริ่มแรกที่เด็กสามารถอ่านหนังสือได้ด้วยตนเอง หนังสือสำหรับเด็กวัยนี้ต้องมีเนื้อหาและภาพประกอบ และสถานการณ์ต่างๆที่ปรากฏในเรื่องต้องทำให้เด็กเกิดความมั่นใจและสามารถเข้าใจได้ มีการแสดงออกของตัวละคร ถ้าเป็นนวนิยายควรมีความยาว 150 หน้าซึ่งเป็นขนาดที่เหมาะสม ถ้าเป็นสารคดีควรมีความยาว 100 หน้า รูปเล่มมีความหนาแน่น ใช้ประโยชน์สั้นๆ ใช้คำศัพท์จำนวนจำกัด ตัวอักษรมีขนาดใหญ่

3. วัยที่ชอบการอ่าน (Major Reading Age) อยู่ในช่วงอายุ 9-12 ปี เป็นวัยที่เด็กอ่านหนังสือเองเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นหนังสือสำหรับเด็กวัยนี้ควรมีความกระชับและแสดงออกให้ปรากฏทั้งทางด้านเนื้อหาและด้านภาพประกอบ(ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็น) เรื่องราวไม่จำกัด แต่ต้องมีการกระทำ มีการแสดงออกของตัวละคร ถ้าเป็นสารคดีต้องแสดงออกโดยวิธีที่น่าสนใจและเข้าใจง่าย เด็กซึ่งเป็นตัวละครในเรื่องควรจะดำเนินโครงเรื่องไปด้วยตนเอง มิใช่ถูกบังคับให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของโครงเรื่อง สำหรับเรื่องที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเหตุการณ์วิธีการเขียนที่เหมาะสม นอกจากนั้นขนาดของหน้า รูปเล่ม และส่วนประกอบอื่นๆของหนังสือโดยทั่วไปต้องส่งเสริมเนื้อเรื่องส่วนสี่สันไม่จำเป็น

นอกจากผลงานวิจัยซึ่งรวบรวมอยู่ในหนังสือของ Russell แล้ว ยังมีงานวิจัยที่บุคคลอื่นได้ทำการวิจัยไว้ คือ

ในปีค.ศ. 1972 Thomas William Downen (1972: 6464-6465...) ได้ทำการศึกษาความสนใจในการอ่านของเด็กระดับ 3, 4 และ 5 ของโรงเรียนในรัฐ Florida พบว่าเด็กชายสนใจอ่านเรื่องเกี่ยวกับการผจญภัย นิทาน ประวัติศาสตร์

สารคดี การประดิษฐ์สิ่งต่างๆ กีฬาและวิทยาศาสตร์ มากกว่าเด็กหญิง

ส่วนเด็กหญิงสนใจเรื่องเกี่ยวกับสัตว์ เทพนิยาย เรื่องเพื่อนสมัยใหม่ของเด็กในสหรัฐอเมริกาและเด็กในดินแดนอื่นๆ มากกว่าเด็กชาย

พ.ศ. 2518 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2520: 3-43) ได้สำรวจความสนใจและรสนิยมการอ่านของเด็กไทย เพื่อหาข้อมูลสำหรับเป็นแนวทางให้ผู้เขียนแบบเรียน ผู้ผลิตหนังสือ ตลอดจนบรรณารักษ์ได้ทราบข้อเท็จจริง เพื่อจะได้จัดเตรียมหรือผลิตหนังสือให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก

ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพฯ 10 โรงเรียน จำนวน 1,350 คน โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายทั่วประเทศ 23 โรงเรียน จำนวน 3,350 คน และครูบรรณารักษ์ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายเฉพาะในกรุงเทพฯ และในระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพฯ และทุกจังหวัด จำนวน 380 คน

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

นักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและระดับมัธยมศึกษาชอบอ่านนิทานและนิยาย นักเรียนทั้งสองระดับมีความสนใจอย่างคงที่ในหนังสือประเภทสารคดี ตำราว่าด้วยการทำสิ่งต่างๆ และเรื่องแปล แรงจูงใจที่สำคัญที่ทำให้เด็กทั้งสองระดับสนใจอ่านหนังสือ คือ แรงจูงใจจากการ์ตูนภาพยนตร์ จากครูบรรณารักษ์ ครูประจำวิชา ตลอดจนการอ่านบทวิจารณ์จากหนังสือและวารสาร

พ.ศ. 2518-พ.ศ. 2519 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2520: 96-107) ได้สำรวจความสนใจและความต้องการด้านการอ่านของนักเรียนในท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อนำผลที่ได้จากการสำรวจมาเป็นแนวทางในการจัดทำหนังสือชุดท้องถิ่นไทยให้สนองตามสภาพและความต้องการโดยเฉพาะเด็กในท้องถิ่นนั้น ตลอดจนเพื่อเป็นแนวทางในการสำรวจความต้องการของเด็กในท้องถิ่นอื่นๆต่อไป โดยมีขอบเขตคือ รวบรวมความคิดเห็น ความต้องการและความสนใจเฉพาะของครูและนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนเทศบาล โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และโรงเรียนราษฎร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน

21 โรง ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย 3,766 คน (ชาย 1,977 คน หญิง 1,789 คน) และครูที่สอนระดับประถมศึกษาตอนปลายจำนวน 160 คน

สำหรับความสนใจและความต้องการด้านการอ่านของนักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสรุปได้ว่า นักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายทั้งชายและหญิงชอบอ่านหนังสือเกี่ยวกับท้องถิ่นตน ตำนานประเพณีอธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติ สถานที่ ภูเขา เมือง เรื่องของสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น พระธาตุพนม และเรื่องราวของบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น เรื่อง คุณหญิงโม นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ทั้งชายและหญิงชอบอ่านหนังสือประเภทนิทานพื้นเมือง นอกจากนี้นักเรียนชายชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-7 และ นักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 7 ชอบอ่านเรื่องเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งในอดีตและปัจจุบัน สำหรับความสนใจที่แตกต่างกันตามเพศได้แก่ นักเรียนชายชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-7 ชอบอ่านเรื่องการต่อสู้ ศิลปการป้องกันตัว แต่เด็กหญิงชอบอ่านเรื่องของที่อยู่อาศัย และการละเล่นที่จัดในงานเทศกาล ประเพณี วันสำคัญ และ นักเรียนชายชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ชอบอ่านเรื่องประเภทตำนานท้องถิ่น แต่เด็กนักเรียนหญิงชอบอ่านนิทานพื้นเมือง

ในปีพ.ศ. 2523 ประคอง กาญจนการุณ (2523: 4-9) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบความสนใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดบุรีรัมย์ โดยศึกษาทั้งเด็กที่อยู่ในเมืองและชนบท

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สนใจอ่านหนังสือประเภทที่เป็นเรื่องจริง เรื่องเพื่อน และเรื่องเกี่ยวกับสัตว์มากกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งสนใจอ่านหนังสือประเภทสารคดี ความรู้รอบตัวมากกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนชั้นเดียวกันที่มีถิ่นที่อยู่และเพศต่างกัน มีความสนใจในการอ่านไม่แตกต่างกัน เหตุผลในการเลือกหนังสือของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ส่วนใหญ่เลือกอ่านโดยยึดถือความสนุกสนานเพลิดเพลินที่ได้รับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่เลือกอ่านหนังสือโดยคำนึงถึงประโยชน์และสาระความรู้ที่ได้รับ

วรรณกรรมและงานวิจัยเกี่ยวกับความสนใจและความต้องการในการอ่านของเด็ก ทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทยที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า

ความสนใจและความต้องการในการอ่านของเด็กจะแตกต่างกันตามวัย ได้แก่

เด็กอายุ 3-5 ปี ชอบอ่านเรื่องเกี่ยวกับครอบครัว เรื่องเกี่ยวกับเด็กอื่นๆ เรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติ อากาศ เรื่องเกี่ยวกับเครื่องยนต์โลก

เด็กอายุ 6-7 ปี ชอบอ่านเรื่องที่มีสถานการณ์ซึ่งช่วยส่งเสริมให้เกิดความมั่นใจ และมีการแสดงออกของตัวละคร

เด็กอายุ 8 ปี ชอบอ่านทั้งเรื่องที่เกิดขึ้นจริงและเรื่องเพ้อฝัน ตลอดจนเรื่องเกี่ยวกับสัตว์

เด็กอายุ 9 ปี ชอบอ่านเรื่องที่เป็นจริง และมักอ่านเพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็น

เด็กอายุ 10 ปี ชอบอ่านเรื่องผจญภัย การเดินทาง เรื่องราวของชีวประวัติ บุคคลสำคัญ เด็กชายวัยนี้สนใจอ่านเรื่องเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ การประดิษฐ์คิดค้น นิทาน เกี่ยวกับโภชนาการ และตำนานต่างๆ

เด็กอายุ 11ปี ชอบอ่านเรื่องผจญภัย เรื่องลึกลับ หนังสือประเภทสารคดี ความรู้รอบตัว สำหรับเด็กชายวัยนี้จะสนใจเรื่องราวทางวิทยาศาสตร์มากขึ้น

เด็กอายุ 12 ปี สนใจอ่านเรื่องเกี่ยวกับครอบครัว โรงเรียน และชีวประวัติของ บุคคลสำคัญ สำหรับเด็กชายวัยนี้จะสนใจเรื่องการผจญภัย

เด็กอายุ 13-14 ปี ชอบอ่านเรื่องเกี่ยวกับงานอดิเรก เด็กชายวัยนี้ชอบอ่าน เรื่องเกี่ยวกับเครื่องยนต์โลก เรื่องทางวิทยาศาสตร์ ส่วนเด็กหญิงชอบอ่านนวนิยายรัก

นอกจากนั้นเด็กมักเรียนชายระดับ 3-6 และ ระดับมัธยมศึกษาจะชอบอ่านเรื่อง การผจญภัย การต่อสู้ การกีฬา เรื่องเกี่ยวกับความกล้าหาญ ความรักชาติ เรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ เรื่องทางวิทยาศาสตร์ การประดิษฐ์ คิดค้น เรื่องราวเกี่ยวกับสัตว์ นิทาน เรื่องที่สอดแทรกอารมณ์ขัน ตลอดจนหนังสือประเภทสารคดี ส่วนเด็กหญิงในระดับเดียวกัน ชอบอ่านเรื่องการผจญภัย ชีวิตในบ้านและในโรงเรียน เรื่องลึกลับ เรื่องเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยง เรื่องประเภทเทพนิยาย และเรื่องเพ้อฝัน ความสนใจในการอ่านที่แตกต่างกันตามเพศนี้จะ เห็นได้ชัดในเด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษา อย่างไรก็ตามเด็กนักเรียนทั้งสองระดับ คือ

เด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและระดับมัธยมศึกษาชอบอ่านหนังสือประเภทสารคดี คำว่าคำยืมการทำให้ต่างๆ และเรื่องแปล โดยมีแรงจูงใจที่สำคัญ คือ แรงจูงใจจากการดูภาพยนตร์ จากครอบครัว ทีวีประจำวิชา และจากบทวิจารณ์ในหนังสือและวารสาร

สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งชายและหญิงชอบอ่านเรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่นคน ทำนानประเภทอธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติ สถานที่ ภูเขา เมือง เรื่องราวของสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ และเรื่องราวของบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ชอบอ่านหนังสือประเภทนิทานพื้นเมือง นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5-7 ชอบอ่านเรื่องเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นคน ส่วนความสนใจที่แตกต่างกันตามเพศนั้นพบว่า นักเรียนชายระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-7 ชอบอ่านเรื่องการต่อสู้ ศิลปการป้องกันตัว และเด็กหญิงชอบอ่านเรื่องของที่อยู่อาศัย การละเล่นเนื่องในงานเทศกาล ประเพณี วันสำคัญ นอกจากนี้เด็กนักเรียนชายระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 จะชอบอ่านตำนานท้องถิ่น แต่เด็กหญิงชอบอ่านนิทานพื้นเมือง

2. วรรณกรรมและงานวิจัยค่านเนื้อหา

Liedwig Anuar (1979: 11-13) ได้ทำการสำรวจเนื้อหา หนังสือที่เด็กชอบอ่านในประเทศสิงคโปร์ ผลการวิจัยปรากฏว่า หนังสือสำหรับเด็กควรเป็นเรื่องที่เด็กสามารถบอกลักษณะนิสัยของตัวละครได้ สามารถบอกสถานที่หรือฉากของเรื่องได้ และเป็นเรื่องที่ทำให้เกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ สนองความอยากรู้อยากเห็นของเด็ก หรือเป็นเรื่องลึกลับน่าพิศวง ดังนั้นเพื่อให้ได้หนังสือสำหรับเด็กที่มีคุณลักษณะดังกล่าว นักเขียนจึงไม่ควรละเลยนวนิยายประเภทที่ช่วยสร้างเสริมจินตนาการให้แก่เด็ก เพราะจะมีส่วนช่วยให้เด็กเข้าใจชีวิต เข้าใจปัญหาของผู้อื่น ทั้งช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความพยายามที่จะฟันฝ่าอุปสรรค ปัญหา และความลำบากต่างๆที่ต้องเผชิญในชีวิตเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไป

ปีพ.ศ. 2522 สุนทรื มีพร้อม (2522: 4) ได้ทำการวิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กฉบับคณะกรรมการประกวดในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2515-พ.ศ. 2519 จำนวน 17 เรื่อง ซึ่งเป็นตัวอย่างประชากร แบ่งออกเป็นหนังสือประเภท

บันเทิงคดีและประเภทสารคดี

วิธีดำเนินการวิจัย ประเมินข้อคิดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำหลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กมาใช้ในการประเมินค่าและพิจารณาหนังสือทั้ง 17 เรื่อง ผลการวิจัยสรุปได้ว่า หนังสือสำหรับเด็กประเภทบันเทิงคดีสอนให้เด็กเชื่อมโยงคำสั่งสอน มีความกตัญญูกตเวที ต่อพ่อแม่ ครู อาจารย์ สอนให้มีความสามัคคี ความซื่อตรง ความกล้าหาญ ความอดทน ความเมตตา กรุณา และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน และสอนให้รู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ส่วนหนังสือประเภทสารคดีสอนให้เด็กรู้จักการปฏิบัติตนในสังคม และสอนให้เข้าใจถึงวัฒนธรรมในสมัยก่อน

ในปีพ.ศ. 2523 กรรณิการ์ นาถอยู่ (2523: 16-28; บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กวัย 6-9 ปี ที่มีบทในภาษาไทย ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2520 - พ.ศ. 2522" ได้ศึกษาในด้านเนื้อหา ลักษณะรูปเล่มและการใช้ภาษา โดยเลือกหนังสือสำหรับเด็กวัย 6-9 ปี ที่มีภาพเป็นลักษณะเด่น ได้หนังสือซึ่งเป็นตัวอย่างประชากรจำนวน 80 เรื่อง แบ่งออกเป็นหนังสือสำหรับเด็กวัย 6-7 ปี จำนวน 24 เรื่อง และหนังสือสำหรับเด็กวัย 8-9 ปี จำนวน 56 เรื่อง

วิธีดำเนินการวิจัย นำหนังสือที่เป็นตัวอย่างประชากรมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น และตรวจสอบผลการวิเคราะห์หนังสือโดยการสัมภาษณ์เด็กวัย 6-9 ปี หลังจากที่ได้อ่านหนังสือที่ได้รับค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์สูงสุดและต่ำสุดในแต่ละด้าน เพื่อทราบความคิดเห็นของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ของผู้วิจัย กล่าวคือ หนังสือที่ได้รับค่าเฉลี่ยสูง จำนวนเด็กที่ชอบมีมาก ส่วนหนังสือที่ได้รับค่าเฉลี่ยต่ำลง จำนวนเด็กที่ชอบลดน้อยลง

ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับเนื้อหา และการใช้ภาษาของหนังสือสำหรับเด็กปรากฏว่า เนื้อหาหนังสือสำหรับเด็กวัย 6-7 ปี และหนังสือสำหรับเด็กวัย 8-9 ปี ส่วนใหญ่มีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการใช้ภาษาส่วนใหญ่มีคุณภาพอยู่ในระดับดี

ในปีเดียวกัน รัชณี แพรณีมิตร (2523: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กวัย 11-14 ปี ที่มีบทในภาษาไทย ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2520 - พ.ศ. 2522 เพื่อศึกษาในด้านเนื้อหา ลักษณะรูปเล่ม และลีลาการเขียน โดยเลือกหนังสือสำหรับเด็กวัย

11-14 ปีที่มีเนื้อหาเด่น และมีภาพเป็นเพียงส่วนประกอบ จำนวน 29 เล่ม ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับด้านเนื้อหาและลีลาการเขียนปรากฏว่า หนังสือส่วนใหญ่มีเนื้อหาและลีลาการเขียนที่มีคุณภาพอยู่ในระดับดี

ต่อมาในปีพ.ศ. 2524 กฤษณา ผลชีวิน (2524: ง-จ) ได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหาและรูปเล่มหนังสือสำหรับเด็กอายุ 6-12 ปี ที่พิมพ์ในประเทศไทย ในช่วง 5 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2515 - พ.ศ. 2519 จำนวน 174 เล่ม (ซึ่งเป็นตัวอย่างประชากร) เพื่อดูว่าเนื้อหาหนังสือมีส่วนช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางสังคมและสติปัญญาให้แก่เด็กหรือไม่ และมีคุณภาพการจัดทำตลอดจนลักษณะรูปเล่มอยู่ในระดับใด

วิธีดำเนินการวิจัย คือ สร้างเกณฑ์เพื่อประเมินคุณภาพและวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือสำหรับเด็ก และ ประเมินคุณภาพและวิเคราะห์เนื้อหาของตัวอย่างประชากรโดยเปรียบเทียบคะแนนคุณภาพและความดีของเนื้อหากับเกณฑ์ที่ได้จัดทำขึ้น

ผลการวิเคราะห์ด้านเนื้อหาปรากฏว่า หนังสือสำหรับเด็กส่วนใหญ่มีเนื้อหาที่ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการด้านสังคมและจิตใจเกี่ยวกับความรักในครอบครัว ความกล้าหาญ ความอดทน และ ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางสติปัญญาในด้านความมีไหวพริบปัญญาและจินตนาการ หนังสือจำนวนน้อยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต ความเคารพในสิทธิของผู้อื่น ความประหยัด ความตรงต่อเวลา ความมีระเบียบวินัย การมีสุนทรีย์ที่ดี การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และความรู้ทางศิลปะ

ปีพ.ศ. 2526 วรณี ทิริสุนทร (2526: ง-จ) ได้ทำการวิเคราะห์หนังสือภาษาไทยสำหรับเด็กฉบับคณะกรรมการประกวด ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2520 - พ.ศ. 2523 โดยมีกลุ่มประชากรจำนวน 46 เรื่อง ในด้านเนื้อหา การใช้ภาษา และภาพประกอบ ทำการวิเคราะห์ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้น เพื่อศึกษาความถนัดของเด็กที่มีต่อหนังสือที่ได้รับรางวัล

วิธีดำเนินการวิจัย คือ สร้างเกณฑ์การวิเคราะห์และแบบสอบถามความถนัดเห็นของเด็ก และวิเคราะห์หนังสือเหล่านั้น ตลอดจนให้ค่าระดับคะแนนตามเกณฑ์ด้านเนื้อหา การใช้ภาษา และภาพประกอบ

ผลการวิจัยปรากฏว่า หนังสือสำหรับเด็กระดับประถมประเภทบันเทิงคดี 17 เรื่อง มีเนื้อหา การใช้ภาษา และภาพประกอบอยู่ในระดับดีจำนวนมากที่สุด เมื่อพิจารณาทั้งสามด้านจะเห็นว่าหนังสือที่มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ๖ เรื่อง อยู่ในระดับดี 15 เรื่อง ส่วนหนังสือสำหรับเด็กระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ระดับเด็กก่อนวัยรุ่น) ประเภทบันเทิงคดี จำนวน 9 เรื่อง สารคดี 7 เรื่อง มีเนื้อหา การใช้ภาษา และภาพประกอบ อยู่ในระดับดีมากที่สุด เมื่อพิจารณาทั้งสามด้านปรากฏว่ามีหนังสือที่มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมากเพียง 1 เรื่อง (สารคดี) อยู่ในระดับดีจำนวนมากที่สุด คือ 15 เรื่อง (ประเภทบันเทิงคดี 9 เรื่อง สารคดี 6 เรื่อง) และ ผลการวิเคราะห์ตามเกณฑ์ทั้งสามด้านของผู้วิจัยสอดคล้องกับความคิดเห็นของเด็กเกือบทุกเรื่อง

วรรณกรรมและงานวิจัยด้านเนื้อหาทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทยที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า

เนื้อหาหนังสือสำหรับเด็กวัย 6-9 ปี ส่วนใหญ่มีเนื้อหาที่มีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง และมีการใช้ภาษาที่มีคุณภาพอยู่ในระดับดี และหนังสือสำหรับเด็กวัย 11-14 ปี ส่วนใหญ่มีเนื้อหาและลีลาการเขียนที่มีคุณภาพอยู่ในระดับดี หากพิจารณาคุณภาพหนังสือสำหรับเด็กตามระดับชั้นจะพบว่า หนังสือสำหรับเด็กระดับประถมประเภทบันเทิงคดีมีคุณภาพในด้านเนื้อหา การใช้ภาษา และภาพประกอบ และมีคุณภาพทั้งสามด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี ส่วนหนังสือสำหรับเด็กระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ระดับเด็กก่อนวัยรุ่น) ทั้งประเภทบันเทิงคดีและสารคดี ส่วนใหญ่มีเนื้อหา การใช้ภาษา ภาพประกอบ และมีคุณภาพทั้งสามด้านอยู่ในระดับดี และจากผลการวิจัยยังพบว่า หนังสือสำหรับเด็กวัย 6-12 ปี ส่วนใหญ่มีเนื้อหาที่ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการด้านสังคมและจิตใจ เกี่ยวกับความรักในครอบครัว ความกล้าหาญ ความอดทน และช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางสติปัญญาในด้านความมีเขวี้ยงปัญญาและจินตนาการ นอกจากนี้หนังสือสำหรับเด็กฉบับคณะกรรมการประกวดในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ (พ.ศ. 2515 - พ.ศ. 2519) ประเภทบันเทิงคดียังสอนให้เด็กเชื่อฟังคำสั่งสอน มีความกตัญญูกตเวทีต่อพ่อแม่ ครู อาจารย์ สอนให้มีความสามัคคี ความซื่อตรง มีความกล้าหาญ อดทน มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน และสอนให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ส่วนหนังสือประเภทสารคดีสอนให้เด็กรู้จักการปฏิบัติตนในสังคม และสอนให้เข้าใจวัฒนธรรมในสมัยก่อน สำหรับเนื้อหาหนังสือที่เด็กชอบ คือ เนื้อหาประเภทที่ก่อให้เกิดจินตนาการ ความถักสร้างสรรค สอนองความอยากรู้อยากเห็น อาจเป็นเรื่องลึกลับ

3. วรรณกรรมและงานวิจัยด้านภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก

ท.ศ. 1952 Mabel Rudisill (1952: 444-451) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาเรื่องคุณภาพของภาพประกอบในคานที่เกี่ยวกับสีที่เด็กอเมริกันชอบ โดยใช้ภาพวาดสีเหมือนจริง ภาพวาดสีไม่เหมือนจริง และภาพวาดขาว-ดำ ให้เด็กดูแล้วเลือกภาพที่ชอบที่สุด

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า เด็กชาวอเมริกันชอบภาพสีเหมือนจริง และชอบภาพวาดขาว-ดำมากกว่าภาพวาดสีไม่เหมือนจริง เด็กโตจะชอบภาพเหมือนจริงมากกว่าเด็กเล็ก ผู้วิจัยให้ความเห็นว่า ภาพที่มีสีจะช่วยให้ดูสมจริงมากขึ้น ทั้งนี้เพราะสีช่วยให้ภาพมีสัดส่วน มีความเหมือนจริง มีชีวิตชีวาซึ่งช่วยเพิ่มความประทับใจให้ผู้ดู เด็กจึงชอบภาพสีมากกว่าภาพขาว-ดำ สำหรับลักษณะภาพที่เด็กชอบนั้น เด็กชอบภาพที่ได้สัดส่วน ภาพที่เหมือนจริง และภาพที่มีชีวิตชีวา มีความเคลื่อนไหว ไม่ว่าภาพนั้นจะมีสีหรือไม่ก็ตาม ความเหมือนจริงมีความสำคัญมากกว่าการเป็นภาพสี หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า สีของภาพมีความสำคัญน้อยกว่าความเหมือนจริง และความเหมือนจริงมีคุณค่าทางการศึกษามากที่สุด

ท.ศ. 1960 Stephen Thomas Lencetic (1960: 3117A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "รูปภาพที่เด็กชั้นประถมศึกษาจากโรงเรียนในรัฐเพนซิลเวเนียชอบ" โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อจะได้อรรถาธิบายถึงลักษณะหรือประเภทของรูปภาพที่ควรจะใช้สำหรับดึงดูดความสนใจของนักเรียน ทดลองโดยการให้ภาพสีขนาดโปสเตอร์ 44 ภาพ มาจัดเรียงกัน เริ่มต้นด้วยภาพ Renaissance Realism จนกระทั่งถึงภาพ Abstract Expression และภาพตัวอย่างจากฝีมือวาดของนักเรียนเองอีก 3 ภาพ แล้วให้เด็กตอบแบบสอบถามอย่างมีอิสระมากกว่าจะจงใจให้เลือกเชิงบังคับ ใช้กลุ่มประชากรทั้งหมด 540 คน

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. นักเรียนที่มาจากโรงเรียนต่างตำบลกันจากรัฐเพนซิลเวเนียทั้งสามโรงเรียน มีความชอบในเรื่องภาพทั้งเหมือนกันและแตกต่างกัน ความคิดเห็นของเด็กในระดับ 4, 5, และ 6 คล้ายคลึงกันมาก แต่ความคิดเห็นของเด็กระดับ 1 กับระดับ

6 จะมีความสัมพันธ์กันน้อย

2. นักเรียนที่มาจากต่างตำบลกันทั้งสามแห่ง ชอบภาพวาดทิวทัศน์ ภาพสัตว์ และภาพวาดรูปหน้าเด็กมากที่สุด เด็กหญิงชอบภาพวาดที่เกี่ยวกับเด็กหญิง และภาพดอกไม้ต่างๆมากที่สุด นักเรียนทั้งสามแห่งไม่ชอบภาพนามธรรม (Abstract) และภาพที่ไม่มีรูปร่าง (non-Objective Painting)

3. นักเรียนส่วนมากชอบภาพเหมือนจริงมากกว่าภาพเขียนแบบนามธรรม

ก.ศ. 1978 Emerson Andria (1978: 112-117) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการใช้ภาพประกอบสำหรับเด็กในสหรัฐอเมริกา

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า เด็กยังมีอายุน้อยเท่าใด ภาพประกอบก็ยิ่งจำเป็นมากขึ้นเท่านั้น เมื่อเด็กมีวุฒิภาวะสูงขึ้น มีพัฒนาการอ่านมากขึ้น มีความสามารถในการเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆดีขึ้น เนื้อหาของหนังสือจึงเริ่มสำคัญขึ้นตามลำดับ และในตอนปลายของวัยเรียนหรือในช่วงวัยเด็กตอนกลาง ภาพประกอบของหนังสือจะช่วยสร้างภาพพจน์ให้แก่เด็ก และช่วยเน้นความเข้าใจในเนื้อหา โดยเฉพาะกับเด็กระดับชั้นประถมศึกษา

และจากการทดลองกับนักเรียนใน 4 ระดับชั้น ระดับชั้นปีที่ 1 เด็กมีอายุประมาณ 9 ปี และระดับชั้นสูงขึ้นไปก็จะมีอายุเพิ่มขึ้นตามระดับชั้นเรียน ปรากฏว่า เด็กระดับชั้นปีที่ 1 เลือกอ่านหนังสือที่มีภาพประกอบสูงสุด ในระดับชั้นปีที่ 2 การเลือกอ่านหนังสือที่มีภาพประกอบจะลดน้อยลง และจะลดน้อยลงไปอีกในระดับชั้นปีที่ 3 และ 4 และภาพประกอบที่มีสีจะเป็นที่สนใจมากกว่าภาพขาว-ดำ การมีภาพประกอบจะช่วยให้เด็กตัดสินใจเลือกอ่านหนังสือเล่มนั้นๆได้ อย่างไรก็ตามเด็กจะไม่ชอบภาพแบบใดแบบหนึ่งเป็นพิเศษ แต่มีแนวโน้มที่จะชอบภาพสีมากกว่าภาพขาว-ดำ

ในปีพ.ศ. 2515 สมทรง สิตลาพันธ์ (2515: ง-จ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาเกี่ยวกับลักษณะหนังสือที่เด็กชอบ" เพื่อทราบถึงลักษณะหนังสืออันประกอบด้วยขนาดรูปเล่ม ขนาดตัวอักษร และลักษณะภาพซึ่งนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5, 6 และ 7 ชอบ ตลอดจนเหตุผลในการเลือกหนังสือของนักเรียนในค่านที่เกี่ยวกับขนาดรูปเล่ม ขนาดตัวอักษร และลักษณะภาพ

ประชากรที่ใช้ในการทดลองประกอบด้วยนักเรียนชาย-หญิงซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 5, 6 และ 7 จำนวน 144 คน ใช้หนังสือเป็นเครื่องมือในการทดลอง 10 เล่ม

วิธีดำเนินการวิจัย หาข้อมูลเกี่ยวกับระดับความชอบของเด็ก โดยการให้เด็กตอบแบบสอบถามหลังจากอ่านและพิจารณาหนังสือ แล้วนำมาคิดเป็นค่าเฉลี่ยและนำเหตุผลที่นักเรียนให้มาคิดเป็นค่าร้อยละ ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับภาพประกอบ สรุปได้ว่า นักเรียนระดับประถมศึกษาชอบภาพวาดแบบไทยแท้ ทิมพ์สออสี่สีมากที่สุด ในการเลือกลักษณะภาพประกอบนักเรียนส่วนใหญ่เลือกภาพโดยถือสีสวยสะทุดตาเป็นเกณฑ์ และให้ความเห็นว่าภาพถ่ายสีธรรมชาติมีความชัดเจนมากที่สุด

ในปีเดียวกัน ปัทมา สมพงษ์ (2522: ง-จ) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นที่มีต่อหนังสือสำหรับเด็กที่ผลิตออกมาในประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2520 - พ.ศ. 2522 จำนวน 60 เล่ม โดยเน้นหนักทางด้านรูปเล่มของหนังสือมากกว่าด้านเนื้อหา ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นจากโรงเรียนในเขตกรุงเทพ 3 โรงเรียน และจากโรงเรียนในจังหวัดขอนแก่น 3 โรงเรียน จำนวน 240 คน โดยให้นักเรียนแต่ละโรงเรียนอ่านหนังสือเป็นเวลา 2 สัปดาห์ แล้วจึงคัดเลือกนักเรียนที่มีสถิติการอ่านสูงสุดชั้นละ 10 คน มาตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กมีดังนี้ หนังสือที่เด็กชอบมากที่สุด คือ หนังสือที่มีภาพประกอบเป็นส่วนสำคัญ เด็กชอบให้มีภาพประกอบอยู่ด้านบนของเนื้อเรื่อง เป็นภาพประติมากรรม ขนาดเต็มหน้า มีความชัดเจน สีสดใส และเป็นสีตามธรรมชาติ นอกจากนั้นเด็กยังชอบให้มีภาพประกอบมากกว่าเนื้อเรื่อง องค์ประกอบของหนังสือที่นักเรียนไม่ชอบมากที่สุด คือ หนังสือที่ไม่มีภาพประกอบ อันดับรองลงมา คือ หนังสือที่มีภาพประกอบไม่สวย และในการเลือกอ่านหนังสือ นักเรียนส่วนใหญ่เลือกหนังสือโดยพิจารณาจากภาพประกอบ

ในปีพ.ศ. 2524 เรวัต การพจน์ (2524: ง-จ) ทำการวิจัยเรื่อง "ภาพประกอบหนังสือภาษาไทยสำหรับเด็ก" มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการเขียนภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก ลักษณะต่างๆของภาพที่เหมาะสมกับเนื้อเรื่องของ

หนังสือแต่ละประเภท รวมทั้งเพื่อศึกษาประวัติและวิวัฒนาการของภาพประกอบหนังสือภาษาไทยสำหรับเด็กตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนเพื่อศึกษาถึงชีวประวัติและผลงานของศิลปินร่วมสมัยผู้เขียนภาพประกอบหนังสือภาษาไทยสำหรับเด็ก จำนวน 40 คน กลุ่มตัวอย่างประชากร คือ ศิลปินผู้เขียนภาพประกอบจำนวน 30 คน

วิธีดำเนินการวิจัยมีดังนี้ สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของศิลปินผู้เขียนภาพประกอบ ผลการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะภาพประกอบมีดังนี้

ภาพการ์ตูนมีความเหมาะสมที่ระดับมากที่สุดกับเนื้อเรื่องประเภทตลกขบขันและมีความเหมาะสมที่ระดับมากกับเนื้อเรื่องประเภทร้อยกรอง และบทกล่อมเด็ก

ภาพลายเส้นมีความเหมาะสมที่ระดับมากกับเนื้อเรื่องประเภทนวนิยายอิง-ประวัติศาสตร์ ชีวประวัติ นิทานสอนคติธรรม และมีความเหมาะสมที่ระดับพอควรกับเนื้อเรื่องประเภตนิทานชาวบ้าน

ภาพสีน้ำมีความเหมาะสมที่ระดับมากที่สุดกับเนื้อเรื่องประเภทจินตนิยายและมีความเหมาะสมที่ระดับมากกับเนื้อเรื่องประเภทเรื่องสมจริง เรื่องเกี่ยวกับสัตว์ ตลอดจนมีความเหมาะสมที่ระดับพอควรกับเนื้อเรื่องประเภตสารคดี และเรื่องการผจญภัย

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวกับภาพประกอบทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทยที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ดังนี้

เด็กชอบภาพสีมากกว่าภาพขาว-ดำ เพราะสีช่วยให้ภาพมีสัดส่วน มีความเหมือนจริง มีชีวิตชีวา อย่างไรก็ตามสีมีความสำคัญน้อยกว่าความเหมือนจริงของภาพ เด็กนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชอบภาพวาดทิวทัศน์ ภาพสัตว์ และภาพวาดรูปหน้าเด็ก และจะเห็นได้ชัดว่าเด็กหญิงชอบภาพวาดที่เกี่ยวกับเด็กหญิง และภาพดอกไม้ ลักษณะภาพประกอบที่เด็กระดับนี้ชอบ คือ ภาพวาดเหมือนจริง ภาพวาดแบบไทยแท้ หิมพ์สอดสีสีสำหรับเด็กระดับประถมศึกษาตอนต้นจะชอบภาพประติมากรรม มีความชัดเจน มีสีสัน และเป็นสีตามธรรมชาติ เด็กจะเลือกภาพโดยถือสีสวยสะทุดตาเป็นเกณฑ์ และ เด็กนักเรียนในระดับใกล้เคียงกันจะชอบลักษณะภาพที่คล้ายคลึงกัน นอกจากนี้ลักษณะของภาพประกอบควรมีความเหมาะสมกับประเภทของเนื้อเรื่อง เช่น ภาพการ์ตูนเหมาะกับเรื่องประเภทตลกขบขัน เป็นต้น เด็กวัยเด็กตอนกลางโดยเฉพาะเด็กระดับชั้นประถมศึกษา ภาพประกอบ

จะช่วยสร้างภาพพจน์ ตลอดจนช่วยเน้นความเข้าใจในเนื้อหา และความสำคัญของ
ภาพประกอบจะลดน้อยลงเมื่อเด็กมีอายุมากขึ้น มีการศึกษาค้นคว้าอ่านมากขึ้น